

Starški list

2007/1

wudaće: nazyma 2007(1)
wudawaćel: Serbske šulske towarstwo z.t.
Póstowe naměsto 2
02625 Budyšin
Tel.: (03591) 550216

info@sorbischer-schulverein.de
www.sorbischer-schulverein.de

zamołwitej redaktorce: Marja Jaworkowa/Monika Süßowa
Tel.: (03591) 550215

titulny wobraz: holčka w ewangelskej džěćacej drasće - M. Bulank, SN
fota: Serbske šulske towarstwo (SŠT)

© 2007 Serbske šulske towarstwo z.t./Sorbischer Schulverein e.V.

Lubi starši,

džensa dóstanjeće 1. čisło našeho staršiskeho lista. Z rjadow tajkich listow chcemy Was prawidłownje informować wo najwažnišich podawkach a předewzaćach w našich kubłanišćach. Na tute wašnje zhoniće wo našej džěławosći, wo kubłanskich zaměrach, wo nowych projektach a wězo předstajimy Wam naše serbske a Witaj-pěstowarnje, wšako su w nošerstwje Serbskeho šulskego towarstwa z.t. tuchwilu 8 pestowarnjow ze 454 serbskimi a serbsce wuknjacymi džěćimi. Wobkedźbujće swojsku zamóžnosć a powahu jednotliwego džěsća, prócujemy so pola nas tajke wuměńjenja stworić, kiž zmóžnjeja najlěpše wuwice Wašeho džěsća.

Přeju Wam a Wašim džěćom rjanu pisanu nazymu z wjele přijomnymi dožiwjenjemi w přirodze.

Waša

Ludmila Budarjowa
předsydka Serbskeho šulskego towarstwa z.t.

Wobsah

Sakski zdžělowanski plan	2
Džěćo w počahach	4
Swójbny swjedžen we Wotrowje	5
Projektne džěło – kak džěći wuknu	8
Wobchad z knižkami	14

Sakski zdžělowanski plan

Hižo w lěće 2002 je sej młodžinska ministerska konferenca w Osnabrücku ofensiwu w kubljanju žadała, kiž začne džěcatstwo sobu zapřija. Wosebje rezultaty PISA-studije a wuslědki ze slědženja mozow wubudźichu žiwu diskusiju wo kublanskich nadawkach w džěcacych přebywanišćach. W našich staršiskich listach chcemy Wam dohlad wo kubljanju w našich pěstowarnjach a hórtach sposrědkować. Waše přinoški, pokiwy a prašenja rady přiwzamy.

Zakład džěła - Sakski zdžělowanski plan

Plan bu wudžěłany na zakładze dopóznaćow wědomostnych studiow a služi orientaciji za wšedne džěło z džěćimi. Wón dawa nastorki a impulsy ke kubljanju a zdžělowanju. Plan přinošuje k polěpšenju kwality w pedagogiskej praksy a dawa kublarkam, džěćom a jich swójbam móžnosć, swójske ideje zapřijeć a zwoprawdźić. Přesahowacy cil je rozwiće individualnych móžnosćow kóždeho džěsća, přenjorjadnje přez hrajkanske, kreatiwne a wosebje aktiwne wuknjenje. Swójba a džěćace přebywanišća móža a dyrba so wudospołnjeć. K tomu je trěbna intensiwna wuměna informacijow. Naš staršiski list wuchadźa z tutoho naroka a naše zhromadne džěło podpěruje.

Samozdžělowanje - nowe zrozumjenje kubljanja

Zdžělowanje je aktiwna činitosć, při kotrež sej čłowjek wobraz wo swěće přiswoja. Džěćo čini to wot wšeho spočatka same ze swójskeje mocy a na swójske wašnje. Tute zrozumjenje ma kubljanje jako proces na cyłe žiwjenje, kotryž so přez swójsku aktiwitu džěsća nastorči a so na hižo nazběrane nazhonjenja zepěra.

Přez tute samozdžělowanske procesy sej džěćo swójsku, socialnu a wěcownu kompetencu nabudze a duchowne a čělné zamóžnosće a kmanosće wuwila. Džěći zdžěłuja so sami, hdyž maja dosć móžnosćow: džěći, dorosćenych, městnosće, material, čas, přijomny wobswět. Woni smědza přiběraju sami zamołwitosć za spjelnenje svojich zakładnych potřebow přewzać. Kóžde džěćo ma swoje individualne wuknjenske puće kaž tež swójski čas wuknjenja (hdy je něšto na rjedže).

Nadawki kublarkow a džěćaceho přebywanišća

Hłowny nadawk pedagogiskich fachowych mocow wobsteji w tym, samozdžělowanske procesy džěsća zmóžnić. Kublarka je aktiwna přewodžerka a partnerka džěsća. Wona tworí wuměňjenja, zo móže sej džěćo swój wobswět same we wjeselu a wćipnosći wotkryć a při tym wuknyć. Wšitke džěći dyrba móžnosć měć, samostatnje a hrajkajo jednać, tworíć, eksperimentować, kooperować a wospjetować. W přebywanišćach so krok po kroku wutworja wuknjenske centry, w kotrychž móža džěći swojim zajimam a powaham wotpowědowace zaběry namakać. Při tym maja so wšitke zmysły džěći pozbudzeć a narěčeć. Su to n.př. paslenske, čitanske, molowanske róžki, ale tež tajke, w kotrychž móža hudźić, twarić, eksperimentować abo so z prašenjemi přirody zaběrać.

Džěći wuknu najlěpje we wokolinje, hdžež so derje a wěste čuja. Tajki kubljanje pozbudźowacy ramik ma džěćace přebywanišćo poskić. Kublarka ma přez zaměrne wobkedźbowanje a dokumentowanje prašenja a temy džěsća wuhodać a džěćo we wuknjenju wužadać. Na zakładze dokumentacijow so w prawidłownych rozmołwach ze staršimi wuwice džěsća, jeho zajimy a potreby tematizuja. Džěćace přebywanišćo džiwa na kooperaciju ze wšěmi na kubljanju wobdžělenymi.

Žróło: Sakski zdžělowanski plan, Sakske statne ministerstwo za socialne

„Za kubłanje džěsća trjebamy cyłu wjes“

(afryske přisłowo)

Starši su najwažniše wosoby w žiwjenju džěci. K nim so najhlubši počah natwari. Tutón zwisk da džěcom škit a wěstotu. Na tutym zakładze móža džěci bjez stracha čłowjekow a wobswět wćipnje sej wotkrywać a nazhonjenja hromadzić.

Hdyž přińdže džěco do pěstowarnje je wažne, zo zamóže nowy zwisk k druhej wosobje nawjazać. Najlěpje džěci wuknu, hdyž maja wuski poměr ke kublarce, hdžež so dowěra a přichilnosť zmóžnitej. Swójba a džěcace přebywanišćo přewzatej zhromadnje zamołwitosć za wuwice džěsća. Kubłanske partnerstwo so wot wšěch wobdžělenych runohódnje wuhotuje. Cil je mjezsobne wotewrjenje. Přebywanišćo so při tym jako podpěra a wudospołnjenje swójby rozumi.

Wšitke džěci wuwijawa identitu w rozestajenju z druhimi džěcimi a dorosćenymi kaž tež z jich wobswětom. W džěcacej zhromadnosći móža džěci socialne zadžerženje wuspytać a samostatne nazhonjenja činić. Za cyłotne wuwice trjebaja woni česćenje a respekt dorosćenych, kotřiž maja być kmani so džiwać, skedźbliwje připosluchać a wukony džěci připóznać. Dorosćeni zmóžnja džěcom přistup k swětej. Wotewrjenje kubłanišća do wjeski njezmóžni jenož nowe městna za wuknjenje, ale woznamjenja tež, susodstwo do zarjadnišća přeprosyc a tak dialog mjez kubłarkami, džěcimi, staršimi, nošerjom a wjesku spěchować. Konfrontacija z wěrnymi situacijemi zmóžni džěcom optimalne wuknjenje. Přez wopyty a ekskursije dožiwja džěci druhich ludži, zeznaja jich powołanja a činitosće.

Tak so jim přez šěrokość perspektiwow wid rozšěri. Žiwa dwurěčnosť wjedže k samozrozumliwej zhromadnosći w mjezsobnej česćownosći a tolerancy.

Na łuce pod Wotrowskim hrodziščom so njedzelu, 08.07.2007 z wjesołymi džěcimi mjerwješe. Na swjedžen serbskich pěstowarnjow w nošerstwje SŠT běchu pak tež starši, młodostni, džědojo a wowki přišli. Wulki stan bě swjedžensce wupyšeny. Čłonojo cyrkwinskeho chóra su wjacore litry kofeja nawarili a pohosćichu přichwatanych. Při slódnym tykancu, napječenym wot pilnych Wotrowskich staršich, wuwu so wjesoła bjesada mjez Chróšćanskimi, Ralbičanskimi a Wotrowskimi wopytowarjami. Po zabawnym programje džěci a dorosćenych móžachu sej wšitcy k wšelakim stacijam doběžeć. Skakanski hród, paslenje, koło zboža, krosnowanska scěna, myće złota, tombola – wšitko wabješe džěci so wuspytać a sobu činić.

Džěci při myću złota

Džěci pomhaja woheń hašeć

Kónčne koło

Krosnowanska scěna na Wotrowskim swjedženju

Wotrowska wohnjowa wobora bě snano najzajimawša zaběra našim džěcom. Bě wulkotne dožiwjenje z wulkim hašenskim awtom sobu jěć a samo z hadźicu wodu pryskać móc.

K zakónčenju zestupachu so džěci do kruha a zaspěwachu spěw. Na to pušćichu hołbje z próstwami a postrowami do njebja. Bě to krasny hnujacy wobraz a zdobom wjeršk zabawnego popołdnja.

Wotrowscy hosćicieljo su nam rjany swójbny a džěcacy swjedžeń wuhotowali a pokazali, što zamóže dobra wjesna zhromadnosć na nohi stajić. Wutrobny džak wšěm pomocnikam a darićelam.

Projektne džěło – kak džěći wuknu

Wuwiće džěći ma so wšostronsce spěchować. Zaběra w projektach je dalša forma wuknjenja. Tu maja džěći móžnosć, sami eksperimentujo za wotmołwami pytać. Njenałožuja při tym jenož wšelake metody, ale zwučuja so tež w zhromadnym džěle a přizwolenju wšelakich měnjenjow.

Před zrozumjenjom přińdže zapřimnjenje. Narěča so wšelake zmysły runočasnje. Čim wobšěrniše začišće su, čim šěršo wuwija so synaptiske wjazby w mozach. Džěćo wuknje takrjec cyłotnje přez hladanje, słuchanje, začuće, zaznawanje (Wahrnehmung), pohibowanie, jednanje. Stajna wotměna eksperimentowanja, molowanja, paslenja, wuměny w skupinje, rólowych hrow, wobkedžbowanja, spēwanja wjedže k přeco hłubšemu zanurjenju do wotpowědneje tematiki.

Projekty wuznamjenja so wosebje přez nazornosć (Anschaulichkeit) a konkretnosć. Po swójskich zajimach a powahach pytaja džěći za wšelakimi aspekty wotpowědneje temy. Kubłaja so sami. To rěka, motiwowane přez wćipnosć a zajim namakaja sej přez wuspytanje wotmołwu. Tak zmóžni so jim AHA-dožiwjenje. Při tym so wot čuwow wěste maćizny (endorfiny) wusypaja, kotraž začuće zboža wubudža. To džěćo zaso do dalšeje zaběry pohnuje. Na tute wašnje sej bjez wulkeje prócy wědu přiswoji a so runočasnje w rěči, fantaziji, kreatiwice a estetice wukmani.

Smy sej wažnosće projektowego džěła wědomi a spytamy w našich přebywaniščach přeco časćišo džěći na tute wašnje spěchować. Su to projekty, z kotrymiž so džěći přez dlěši čas zaběraja. W našich pěstowarnjach přewjedu pak so tež krótke poskitki na temy, kaž na přikład „Što płuwa, što so podnuri?“.

Projekt: „Mały pirat“ - Što płuwa, što so podnuri?

Džěći sej něšto wupytaja, štož po jich měnjenju płuwa a něšto, štož so podnuri. Budže mušla płuwać, wostanje drjewo na wodže ležo abo kak spěšnje podnuri so kamušk? Potom wěcku na wodu sadža a wobkedžbujaja, što so stanje. Čehodla so jedna kulka podnuri a tamna nic?

Rafaela Šěnc při wuspytanju

Hromadža sej tež sami na zahrodže kiješki, kamuški, łopješka. Potom poskići so jim blido ze skoru, hablemi, kiješkami, zatyčkami a druhim přirodnym materialom. Džěći twarja sej po swójskich předstawach čolmiki a splawy. Z njebozom wjerča sej džěrki za sčezor. Łopješko su sej za płachtu wupytali. Tež z papjery móža sej čolmiki fałdować. Ze samopaslenym čolmikom wjezu pokłady pirata přez morjo.

Tak so sami wu-
spytajo, swoje na-
zhonjenja z wodu
hromadza a za wot-
mołwami pytaja.
Dożiwjenje njewu-
spěcha pohonja dale.
Poradzenie spožča
wjeselo a wěstosć.
Eksperiment džěči
so na widejo natoči
a so po tym na wul-
kej scěnje wobhla-
da.

Džěči z Ralbica a z Chrósćic při wupruwowanju svojich čolmikow

Wumoluj!

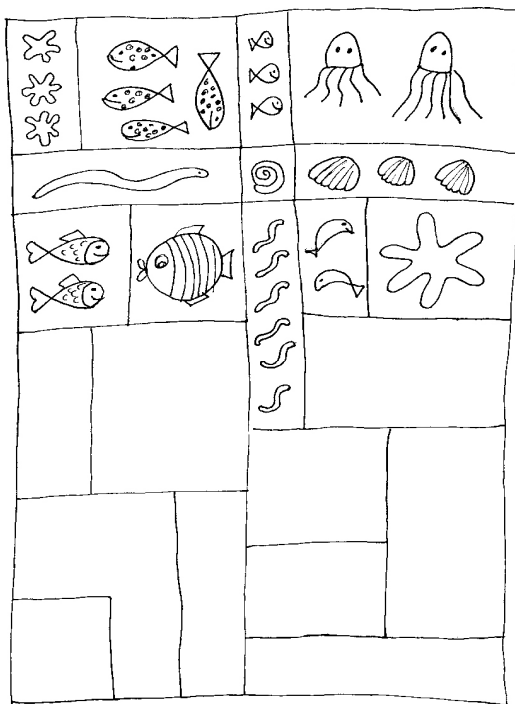
Płuwa na wodźe
a jědže přez morjo.
Je wulke a ćežke,
ale njepodnuri so.
(čolm)

Čehodla njemóže so dwaj dnjej zasobu deščować?
(dokelž je nóc srjedža)

Kak hodži so woda w křidce njesć?
(zmjerznjena)

Hra za cyłu swójbu – Łójenje rybow

Łopjeno so přez padorune a wodorune smužki do wšelako wulkich kaščikow rozjradowuje. Tak nastanu kisty za nałójene ryby. Kóždy hrajer dóstanje barbjenčk abo fazerak we wěstej barbje. Nětko so w kruhu kóstkuj. Ličba kóstki postaji, kelko rybow smě hrajer w swojej barbje do jednoho kaščika namolować. Hodža so tež tintowcy, mórske hwězdy, zakłapnicy a wšelakore družiny rybow molować. Hdyž su wšě rybace kaščiki pjelnjene, so wšě ryby w jednej barbje zliča. Štóž je najwjace rybow namolował, je dobył. Za mjeńše džěci hodži so kóstka z jeno tři wóčkami.

Što płuwa w rěce a w morju?
(ryba)

Kóždy dzeń dže wón won,
njewopuści pak swój dom.
(šlink, šnak)

Słowničk k tekstej

cyłotne wuwice
nazornosć
samozdžělowanje
so wotputać
wjazby mjez čuwami
wotkryć
wuslědzić
zaznawanje
zdobyć
kublanje/zdžělowanje

ganzheitliche Entwicklung
Anschaulichkeit
Selbstbildung
sich entspannen
Nervenverbindungen
entdecken
erforschen/erkunden
Wahrnehmung
erobern
Bildung

Słowničk k eksperimentam z wodu

debjenki
drohoćinka
hubica
zhibnyć
kótwica
namórník
njeboz
parnik
plachta
plachtak
podnurić
pokład
sćežor
spinka
spjatosć
splaw
wodoměrjak
zatyčka/kork
zběh

Schmuck
Kostbarkeit
Schwamm
knicken
Anker
Seemann
Bohrer
Dampfer
Segel
Segelboot
im Wasser untergehen
Schatz
Mast
Büroklammer
Spannung (Wasseroberfläche)
Floß
Wasserläufer
Korken
Auftrieb

Wobchad z knižkami

Što rěka předčitanje za małe džěco, što je to za wulke džěco?

Mamy typisku situaciju před wočomaj: Wowka we wulkim křesle sedžo wnučkam bajku čita. Džěci sedža jej k nohomaj a připosluchaja.

Tute wašnje předčitanja je hustohdy za naše jedno- abo dwulětne pěstowarske džěci pře napinace abo samo wostudle. Wone njejsu hišće kmane dlěšim powědančkam slědować. Ale wone móža sebi z dorosćenymi knižki wobhladać, na wšelake wěcy pokazować a wone móža k widžanemu něšto powědać.

W běhu druheho žiwjenskeho lěta je předčitanje skerje hladanje na jednotliwe wobrazy a k tomu so powěda. Hakle po druhich narodninach je džěco kmane, małemu powědančku přez někotre strony slědować. A tež, hdyž je tekst k wobrazam napisany, je džěcom w tutej starobje wažniše, što mać abo nan abo druzy k tomu powědaja.

Mnoho staršich so praša: Kak so prawje předčita?

Cyle jednorje: Džěci lubuja připosluchać – a to hodži so najlěpje na městnje, hdžež je wosebje přijomnje, n.př. na konopeju abo wječor we ložu.

Při čitanju je hlós powědarja wosebje wažny. Idealny je wězo hlós, kotryž je džěscu znaty: hlós maćerje abo nana, hlós džěda abo wowki, tež hlós pěstónče. Tutón hlós měł być wjesoly, zrudny, napjaty, mjerzacy – runje tak kaž to wobsahej tekstow wotpowěduje.

Dalši wažny aspekt je, zo ma tón, kotryž předčita, wěstu motiwaciju. Spěšnje džěci nazhonja: knižki hladanje abo čitanje wjeselo čini.

Předčitanje njespěchuje jenož zhromadnosć a koncentraciju – ale tež rěčne wuwice. Zo bych džěci derje rěčeć nawuknyli, je komunikacija z druhim, ze znatymi wosobami jenički puć. Ke komunikaciji

slušetej znajmjeńša dwě wosobje, kotrejž z ćělom a dušu, z hlósom, z mimiku a gestiku počah natwaritej. Žadyn komputer, telewizor abo kaseta to njezdokonja resp. njenaruna.

Zo by wobchad z knihu za předšulske a šulske džěci samozrozumliwy był, njech hižo zahe zhromadne pozitiwne dožiwnjenja nazhonjeja.

Žórło: Mähler, B. (2006): Mach mit-lies vor!, Mainz

rěčna terapeutka
Wanda Wokowa

Na slědowacych staršiskich wječorkach rěči knjeni Wanda Wokowa k temje: „**Pokiwy k rěcnemu wuwicu džěsća**“:

25.09.07 we Wotrowje
09.10.07 w Raibicach
06.11.07 w Němcach
14.11.07 w Rownom

Informationen aus der Witaj Kindertagesstätte „Pumpot“

Als interessantes und vielseitiges **Projekt** für die Kindergartenjahre 2007 und 2008 wählten wir uns das Thema „**Wald**“.

Der Wald gehört mit zum aktiven Erfahrungsbereich unserer Kinder. Zur Unterstützung und als Partner bei diesem Projekt begleitet uns Frau Winkler vom Forstwirtschaftsamt Kamenz. Bereits im Frühling, sowie jetzt im Sommer, starteten wir Erkundungen in das Waldgebiet ganz in unserer Nähe.

Kindgerecht und naturverbunden erfuhren wir viel Wissenswertes. So lernten wir heimische Bäume zu unterscheiden, betrachteten ihre Blätter, Blüten und Stämme. Wir lauschten den Waldgeschichten, welche uns der Baum „Gerlinde“ erzählte. Außerdem mussten wir unsere Augen offen halten,

denn in einem abgesteckten Waldstück bekamen wir die Aufgabe, Dinge zu finden, die nicht in den Wald gehören. zu finden. Diese Aufgabe zu lösen, fiel uns nicht schwer. Außerdem lernten wir verschiedene Waldtiere kennen, z.B. Hase, verschiedene Reharten und den Mäusebussard.

Ungewöhnlich, aber interessant war es, mit verbundenen Augen, barfuss über unterschiedliche Waldmaterialien zu laufen, wie z.B. Moos, Gras, Tannenzapfen und Nadeln.

Mit Freude sammelten wir Naturmaterialien, die wir später im Kindergarten gemeinsam bestimmten und welche zu vielfältigen Bastelanregungen verführten.

Wichtige Termine:

25.09.07:	20:00 Uhr Elternversammlung
01.10.07:	09:00 Uhr „Wowka bajku baje“ – Märchenerzählerin
06.10.07:	19:30 Uhr Elternversammlung zum Thema „Gut vorbereitet auf das Lesen und Schreiben“, dazu spricht die Klinische Sprachwissenschaftlerin und Logopädin Wanda Wocko

Informacije z Wotrowskeje pěstowarnje

25.09.07	19:30 hodž. staršiska zhromadźizna z wólbami staršiskeje přirady, potym řeči řečna terapeutka knj. Wokowa na temu „Pokiwy k řečnemu wuwicu džěsća“
27.09.07	09:00 hodž. „Wowka bajku baje“
23.10.07	fotograf w pěstowarni

aktualne dalekubłanja:

wot meje do decembra 2007 wobdžěli so knj. Kreucowa na kubłanskim curriculumje (wuwice pedagogiskeho džěła na zakładže Sakskeho zdžěłowanskeho plana) (240 hodžinow)

knj. Nawcyna wobdžěli so wot septembra 2007 do meje 2008 na dalekubłanju za wjednicy (260 hodž.)

Swobodne socialne lěto přewjedže pola nas Christina Ričlec z Wotrowa

Informationen aus dem Kindergarten Ostro

25.09.07	19:30 Uhr Elternversammlung zum Thema „Gut vorbereitet auf das Lesen und Schreiben“, dazu spricht die Klinische Sprachwissenschaftlerin und Logopädin Wanda Wocko
27.09.07	09:00 Uhr „Wowka bajku baje“ – Märchenerzählerin
23.10.07	Fotograf im Kindergarten

Aktuelle Weiterbildungen:

vom Mai bis Dezember 2007 beteiligt sich Frau Kreuz am Curriculum zur Umsetzung des Bildungsauftrages in Kindertageseinrichtungen im Freistaat Sachsen

Frau Nawka beteiligt sich vom September 2007 bis Mai 2008 an einer Weiterbildung für Leiterinnen (260 Stunden)

Christina Rietschel aus Ostro leistet ein Freiwilliges Soziales Jahr in unserer Einrichtung

Informacije z Chrósčan pěstowarnje „Při pastyrni“

Po tym, zo štyri koleginy **kubłanski curriculum** (wuwiće pedagogiskeho džěla na zakładze Sakskeho zdželowanskeho plana) wospěšnje skónčichu, so dalše tři kubłarki 240 hodžinow wot meje 2007 na tajkim kursu wobdžěla.

Wot februara 2007 džělaja naše kubłarki při projekće „**Quick-wuwiće pedagogiskeje kwaliti**“ sobu. Z tutym projektom budžemy so w našim džěćacym kubłanišću zhromadnje z Wašimi džěćimi dwě lěće zaběrać. W tutym času wobjednawamy šěsć pedagogiskich woblukow: pohibowanje, řeč a komunikacija, wumělske kublanje, hudźba a reje, wěcna wučba a wobswět. Při tym steja kognitiwne, socialne a emocionalne wuwiće w srjedžišću. Chcemy so z tutymi woblukami wobšěrnje rozestajeć, sej k tutym cile stajeć a je wězo tež spjelnić.

Z nowym šulskim lětom započnamy třilětny projekt „**Tiger-Kids**“, kiž chce našim džěćom strowe zežiwjenje a pohibowanje spřibližić. Na tutym projekće k strowemu zežiwjenju dyrbjeli starši kubłarkam k pomocy być a poňje za tutej dobrej ideju stać. Projekt předstaji so na staršiskej zhromadźiznje za mjeńše skupiny **póndželu, 10.09.07** a za wjetše skupiny **wutoru, 11.09.07** stajnje w 19:30 hodž. wot AOK poradźowarki za strowe zežiwjenje.

Wobdžělu so wot septembra 2007 do meje 2008 na 260 hodžin wopřijacym dalekublanju za wjednicy.

Wjeselimy so, zo Michał Kral swoje **Swobodne socialne lěto** pola nas přewjedže.

Wjednica Angela Młynkowa

Informationen aus der Crostwitzer Kindertagesstätte

Nachdem vier Kolleginnen das **Bildungscurriculum** (Entwicklung der pädagogischen Arbeit auf der Grundlage des Sächsischen Bildungsplanes) erfolgreich abgeschlossen haben, nehmen seit Mai weitere drei Erzieherinnen am 240 Unterrichtsstunden umfassenden Bildungscurriculum teil.

Seit Februar 2007 arbeiten unsere Erzieherinnen mit am Projekt „**Quick-Entwicklung der pädagogischen Qualität**“. Das Projekt begleitet uns und Ihre Kinder über 2 Jahre in unserer Kindertagesstätte. Wir werden uns mit folgenden sechs Bildungsbereichen beschäftigen: Bewegung, Sprache und Kommunikation, Kunsterziehung, Musik und Tanz, Sachunterricht und Umwelt. Dabei steht die kognitive, soziale und emotionale Entwicklung im Mittelpunkt. Wir wollen uns mit diesen Bereiche intensiv auseinandersetzen, uns hierzu Ziele stellen und diese auch erreichen.

Mit dem neuen Schuljahr beginnt auch das Projekt „**Tiger-Kids**“, Das Projekt geht über drei Jahre und möchte unseren Kindern gesunde Ernährung und Bewegung nahe bringen. Hinter dieser guten Idee sollten alle Eltern stehen und die Erzieherinnen tatkräftig bei der Umsetzung des Projektes unterstützen. Das Projekt wird zum Elternabend für die kleineren Gruppen am **Montag, dem 10.09.07** und für die älteren Gruppen am **Dienstag, 11.09.07** von der AOK-Beraterin für gesunde Ernährung vorgestellt.

Vom September 2007 bis Mai 2008 beteilige ich mich an einer 260 Stunden umfassenden Leiterinnenweiterbildung.

Wir freuen uns über die Mitarbeit von Michał Kral, der sein **Freiwilliges Soziales Jahr** bei uns ableisten wird.

Leiterin der Kindertagesstätte, Angela Müller

Informationen aus der Witaj-Kindertagesstätte „Milenka“ Rohne

27.09.07	Elternversammlung
30.09.07	Njepila – Hoffest
01.10.07	Erntefest mit dem Thema „lěs a hola“
ab 25.10.07	Schulanmeldungen für das Schuljahr 2008/09 in der Grundschule Schleife
14.11.07	19.00 Uhr Elternversammlung der künftigen Schulanfänger zum Thema „Gut vorbereitet auf das Lesen und Schreiben“, dazu spricht die Klinische Sprachwissenschaftlerin und Logopädin Wanda Wocko
Okt./Nov	Projekt „Luft“
November	Oma – Opa – Tag
November	Projekt „Töpfern“
06.12.07	„Mikławš“
12.12.07	džěcatko
18.12.07	Weihnachtsfeier

Aktuelle Weiterbildungen:

- 14-tägig Sorbischkurs mit Krau J.Mudra – alle Erzieherinnen
- Donnerstags immer Weiterbildung von Frau Schewelis zur Kindergartenfachwirtin (1 Jahr)

- Winter 2007/08 Weiterbildung mit Frau Schenker zu sorbischen Liedern für Kinder, auch im Schleifer Dialekt

Wažne informacije za starši Ralbičanskeje pěstowarnje

Skupiny a personal

Wot noweho pěstowarskeho lěta 2007/2008 staraja so w Ralbičanskej pěstowarni 11 kubłarkow a 1 praktikantka w swobodnym socialnym lěće wo tučasnje 108 džěci. Mamy w našim zarjadnišću 1 žłobikowu skupinu, 4 pěstowarske skupiny a 1 hortowu skupinu.

Wjednistwo

Knjeni Mónica Čornakec woteda jeje dołholětnu wjednistku skutownosć a chce so wot nětka jenož hišće džěcacemu džělu w skupinje wěnować. Džakujemy so jej za jeje njesprócnije džělo, kotrež je 27 lět wukonjala..

Wot noweho pěstowarskeho lěta 2007/2008 přewozmnje knjeni wjednistwo Ralbičanskeje pěstowarnje. Knjeni budže zastupowaca wjednica. Přejemy jimaj strowotu, bože žohnowanje a dosć mocow za nowe nadawki.

Wotewrjenski a dohladowanski čas

Naše zarjadnišće je wot póndzele do pjatka wot 6.00 do 16.15 hodž. wotewrjene.

Prošu džiwajće na to, zo so wotewrjenski a dohladowanski čas dodžeržitaj. W padže překročenja wotewrjenskeho časa ma so přidatnje poplatk we wysokosći 25,00 € za načatu hodžinu plăćić.

Džěco, kotrež w pěstowarnisněda, so prošu hač do 7.45 hodž. do wotpowědneje skupiny poda. Za strowe wuwice džěsća je wažne strowe zežiwjenje Prošu džiwajće na to, zo njepřinjesu džěci k snědani a swačinje zasadnje slódkosće a pječło sobu. Njepřejemy sej, zo přinjesu sej džěci pičo wot doma sobu. Poskićimy džěcom čaj a mloko.

Njepřindže džěco do pěstowarnje, ma so zarjadnišće hač do 8.30 hodž. wo tym informować. Jeli so pěstowarnja hač do podateho časa njeinformuje, maja so za tutón džen jědžne pjenjezy zaplaćić. Wobjed dóstanjemy z Waldzić/Čórlíhec kuchnje. Płacizna wučinja 1.75 € na džěco. Prošu zaplaćće pjenjezy w Ralbičan šulskej kuchni, po tym zo sće zličbowanku dóstali.

Chěžine durje abo wrótko zahrody maja so wotpowědnje zawěrać. Durje přitwara so někak 9.00 hodž. zamknu. Prošu wužiwać klinkačk! Bychmy so wjeselili, hdyž by Waše džěco po móžnosći do zawrěnja durjow w pěstowarni było, dokołž pokročujemy po tym z rańšim kołom, poskitkom a hru. Rozžohnujće Waše džěco prošu před skupinskimi durjemi.

11.45 hodž. wobsteji za Waše džěco móžnosć, z busom dom jěć. Džěci so na bus přewodža. Wotewwzajće připołdniše džěci prošu hač do 12.00 hodž.

Chorosće džěsća a njepřitomnosć w pěstowarni

Džěci, kiž maja natykowacu chorosć abo kiž so chore być zdadža, njesmědža pěstowarnju wopytać. Wuwzaća su jenož z dowolnosću lěkarja móžne. Jeli džěco schorje, ma so pěstowarnja wo tym informować. Po času njepřitomnosće w pěstowarni chorosće dla, ma so předpołožić lěkarske wobkručenje, zo smě džěco zaso pěstowarnju wopytać.

Medikamenty smědža so wot pěstowarki džěsću jenož na zakładže dokłada (Beleg) lěkarja a z konkretnymi podaćemi za dosěrowanje dać. Tohorunja ma so dowolnosć staršeju předpołožić.

Přeprowowanje a wudospołnjenje datow

W zajimje džěsća kładžemy wosebitu wažnosć na dowěrliwe zhromadne džěło a mjezsobnu wuměnu informacijow z Wami. Prošu zdžěłce nam, jeli so Waša adresa, telefoniske čisło atd. změnja. Za nas je tež wažne, zo dóstanjemy informaciju wo choroscach a alergijach Wašeho džěsća. Chcemy z tym zaručić, zo we wěstej situaciji prawje jednamy.

Rěčne hodžiny

Při wobstejacych problemach wobroćće so prošu na wotpowědnu kubłarku abo wjednicu. Stóž sej rozmołwu přeje, móže sej z wjednicu abo lubłarku termin za rěčnu hodžinu wučinić. Smy tež wotewrjeni za Waše ideje a namjety nastupajo planowanje a přewjedženje wulětow, swjedženjow atd.

Staršiska zhromadźizna

Dnja 09.10.07 přewjedžemy w našej pěstowarni staršisku zhromadźiznu. Přednošować budže knjeni Wanda Wokowa na temu: „Pokiwy k rěčnemu wuwiću džěsća“. Na tutym wječorku wobsteji tež móžnosć k rozmołwje z kubłarku Wašeho džěsća.

Džěło po nowym zdžěłowanskim planje a wuwiće kwalitu w pěstowarni

Naše kubłarki su so na połětnym dalekubłanju k nowemu zdžěłowanskemu planej wobdžělili a přesadža nowe nastorki krok po kroku w skupinskim džěle. Wažne informacije zhoniće z aktualnych wuwěškow a brošurkow w našej pěstowarni.

Kubłarki so zhromadnje prócuja, pedagogisku kwalitu zarjadnišća zaměrnje a systematisce dale wuwiwać a trajnje zawěsćić.

Tučasnje zaběramy so z wobłukom pohibowanja. Pohibowanje je zdobom tež naša projektna tema, kotrejž dlěši čas našu skedźbnosć wěnujemy a džěcom k tomu zaběry poskićimy.

Přez wobkedžbowanje a dokumentowanje chcemy wuwićowy staw džěsća zwěsćić a z toho wuchadžejo džěcom pozbudžace materialije a zaměrne poskitki poskićić.

Smy sej tež předewzali rum za pohibowanski material zarjadować a nowy material kupić. Wažna naležnosć je nam, po móžnosći hižo w běhu pěstowarskeho lěta 2007/2008 w zahrodže chětro wobschodžene wobrubjenje pěskoweho kasćika přez nowe rjady wuměnić. Zaměr je, zo skića rjady tež móžnosć k balncowanju. To pak žada sej wotpowědne pjenježne srědky a přihłosowanje zarjadow.

Nosymy so z ideju, w zahrodže zdónk připrawić, kotryž džěcom zmóžnja, pohibowanske kmanosće wuprowować. Štó móže nas při wobstaranju a připrawjenju zdónka podpěrać?

Přichodny wobłuk, kotryž wot septembra wobdžělamy, je wěda wo naturje, wokolinje a nastrojach.

Poskitki za džěci

Póndželu a wutoru poskići knjeni Njetorowa nabožinu. Pjatk přewjedže knjeni Pöpelowa němski poskitk. Hudźbna šula je póndželu w domje.

Knjeni Bejmina přewza zaso předšulsku skupinu. Wot februara wopytaja džěci jónu za měsac šulu. Džěci wobdžěla so na šulskich zarjadowanjach a swjedženjach a maja móžnosć, so na šulskej hodžinje přenjeho lětnika wobdžělić.

Štwórtk so zaso nimale we wšitkich skupinach sportuje. Předšulska skupina wužiwa prawidłownje sportowu halu w šuli. Prócuje so wo dalše móžnosće wužiwanja haly. Wobsteji tež móžnosć w hortowej skupinje a při rjanym wjedrje w pěstowarskej zahrodže sportować.

Domjace črije a drasta

Prošu dźiwajće na to, zo ma džěčo krute začinjene domjace črije. Woblećće Waše džěčo tež wotpowědnje po^^casej. Wobsteji móžnosć, džěsću drastu za měnjenje sobu dać a w garderobje składować. Kóždy džěčo njech přinjese sportowe drasty wotpowědnje počasej sobu. Mysliće spočatk tydženja prošu tež na spanski woblek.

Hrajki a debjenki

Prošu dźiwajće na o, zo njepřinjese džěčo swójske hrajki a debjenki, daž tež strašne wěcy (kapsny nóż) sobu do pěstowarnje. Za zhubjenje, wobškodjenje abo tež zaměnenje drastow abo předmjetow pěstowarnja njerukuje. Doporučimy Wam, wěcy z mjenom popisać. Chcemy hdys a hdys hrajkanske dopołdnjo přewjesć. Na tutym dnju smě džěčo potom jednu swójsku hrajku sobu přinjeseć.

Zběranje pjenjez

Dwójcy wob lěto hromadza so pjenjezy za piće, slódkosće, lód, narodninske dary a dalše wudawki. Měsačnje wučini to 2,-€ na pěstowarske džěčo. Pjenjezy zběraja so jenož 10 měsacow.

Chcemy džěčom tež dalše zarjadowanja kaž n.př. Dźiwadło, wulět atd. Zmóžnić. Za to pak dyrbimy přidatnje pjenjezy zběrać. Wo tajkich zarjadowanjach zhoniće přez wuwěški.

Swjedženje, zarjadowanja a akcije

Ważne terminy so wam sčasom zdžěla. Dźiwajće prošu na wuwěški abo přeprošenja.

W nowym pěstowarskim lěće chcemy zaso swjedženje a zarjadowanja, kaž n.př. swójbny- a džěčacy swjedžeń, póstnicy

atd., wuhotować. Za kóždu podpěru smy Wam jara dżakowni. Prašejće so prošu tež we zawodach, pola chorobnych kasow, we nalutowarnjach, w apotekach atd. za małymi wěcnymi darami (Werbegeschenke).

Prošu podpěrujće tež zaso naše zběranske akcije (zběranje drasty, črijow atd., kaž dež papjery).

Wutrobny dżak !

Kubłarki pěstowarnje